

Sygn. akt I ACa 1723/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościołek (spr.)
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek SSA Paweł Czepiel
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **P. P. i A. P.**

przeciwko (...) **S. A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 26 września 2016 r. sygn. akt IX GC 1038/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w jego punktach 1, 4 i 5 w ten sposób, że:

A. w punkcie 1 oddala powództwo o zapłatę odszkodowania wraz z odsetkami ,

B. zasądzoną w punkcie 4 kwotę 17 217 zł obniża do kwoty 11 249 zł (jedenaście tysięcy dwieście czterdzieści dziewięć złotych) ,

C. uchyla punkt 5 zaskarżonego wyroku;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie ;

III. zasądza od powodów na rzecz strony pozwanej kwotę 14 768 zł (czternaście tysięcy siedemset sześćdziesiąt osiem złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Wojciech Kościołek SSA Paweł Czepiel

Sygn. akt I A Ca 1723/16

UZASADNIENIE

Powodowie P. P. i A. P. wspólnicy spółki cywilnej Firma (...) (...) domagali się - w złożonym 6 listopada 2015r. pozwie - zapłaty przez stronę pozwaną (...) Zakład (...) spółę akcyjną z siedzibą w W. kwoty 1.495.449 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 lutego 2015 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania. Roszczenie uzasadniali tym ,że w dniu 29 kwietnia 2014 roku miał miejsce pożar ,który zniszczył mienie objęte umową ubezpieczenia zawartą z pozwanym . Odszkodowanie nie zostało wypłacone w terminie dlatego w pozwie sygnalizowali ,że oprócz roszczenia określonego pozvem wystąpią z roszczeniami odszkodowawczymi w związku ze zwłoką pozwanego w wypłacie świadczenia.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

Pismem z daty 15 lutego 2016 roku/k-114/. powodowie cofnęli pozew w zakresie w części obejmującej kwotę 1.272.680,15 zł (jeden milion dwieście siedemdziesiąt dwa tysiące sześćset osiemdziesiąt zł 15/100), wnosząc o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 222.768,85 zł (dwieście dwadzieścia dwa tysiące siedemset sześćdziesiąt osiem zł 85/100) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 lutego 2016 r. do dnia zapłaty - tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną z powodu zwłoki w wypłacie świadczenia przez pozwanego a która stanowi równowartość kosztu dzierżawy hali produkcyjnej i jej wyposażenia w okresie od listopada 2014 roku do stycznia 2016 roku . W tym zakresie sąd postępowanie umorzył .

Nadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 230.662,18 zł (dwieście trzydzieści tysięcy sześćset sześćdziesiąt dwa zł 18/100) – tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych za okres od 2 maja 2014 r. do 8 lutego 2016 r. na którą składa się:

- kwota 220.464,65 zł - tytułem odsetek ustawowych obliczonych od kwoty 1.325.256,87 zł za okres od 2.05.2014 r. do 5.01.2016 r;

- kwota 10.197,53 zł - tytułem odsetek ustawowych obliczonych od kwoty 114.000 zł za okres od 17.12.2014 r. (w tym dniu upłynął 14-dniowy termin do zapłaty zakreślony przez powodów pismem z dnia 24.11.2014 r.) do 8.02.2016 r.

Modyfikację żądania uzasadniali tym ,że decyzją z dnia 5 stycznia 2016 r., a więc po wniesieniu pozwu, pozwany przyznał odszkodowanie w wysokości 1.420.256,87 zł i wypłacił - po potrąceniach zaległych składek - kwotę 1.325.256,87 zł. Z kolei decyzją z dnia 8 lutego 2016 r. pozwany przyznał odszkodowanie w łącznej wysokości 1.534.256,87 zł i wypłacił uzupełniającą kwotę 114.000 zł. Na skutek tego ,że decyzja o wypłacie odszkodowania została wydana dopiero po 1 roku i 9 miesiącach od zdarzenia losowego powodowie ponieśli dodatkową szkodę . Wynikła ona z konieczności dzierżawy hali produkcyjnej i urządzeń do produkcji zamówień ,które musieli zrealizować wobec zawartych kontraktów . Kwota 222.768,85 zł odpowiada równowartości kosztu dzierżawy hali produkcyjnej z maszynami za okres od listopada 2014 roku do stycznia 2016 roku .

Pozwany wniósł o oddalenie zmodyfikowanego powództwa i zasądzenie kosztów postępowania./k218-222/.Podtrzymał swoje stanowisko .

Po raz kolejny powodowie dokonali modyfikacji pismem z dnia 9 maja 2016 roku /k-263/.

Cofnęli pozew w zakresie punktu I w części obejmującej kwotę 35.413,90 zł, tj. wnieśli o zasądzenie na rzecz powodów solidarnie kwoty 187.354,95 zł (słownie: sto osiemdziesiąt siedem tysięcy trzysta pięćdziesiąt cztery zł 95/100 gr) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 lutego 2016 r, do dnia zapłaty -tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną z powodu zwłoki w wypłacie świadczenia przez pozwanego,

Nadto cofnęli pozew w zakresie punktu II w części obejmującej kwotę 105.669,10 zł, tj. wnieśli o zasądzenie na rzecz powodów solidarnie kwoty 124.993,08 zł (słownie: sto dwadzieścia cztery tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt trzy zł 08/100).

W tym przypadku modyfikacja powództwa wynikała według powodów z konieczności uwzględnienia niektórych okoliczności. I tak odnosząc się w pierwszej kolejności do modyfikacji wskazanej w punkcie I wskazano, że cofnięcie powództwa ma związek z omyłkowym załączeniem i uwzględnieniem faktur VAT za sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej, tj. faktur VAT (...). Ponadto cofnięcie pozwu uwzględnia połowę należności objętej fakturą VAT (...) za bezumowne korzystanie z nieruchomości.

Modyfikacja pozwu w punkcie II dotyczy natomiast modyfikacji okresu naliczania odsetek za zwłokę w wypłacie przez pozwanego odszkodowania należnego powodom.

W ocenie powodów należało uwzględnić fakt, iż kosztorys inwestorski został przedłożony 15 grudnia 2014 r., co uzasadnia naliczanie odsetek od dnia 30 grudnia 2014 r. Odsetki naliczone zostały od wypłaconej powodom kwoty, tj. 1.425.256,87 zł.

Pozwany w odpowiedzi wniósł o przyznanie kosztów postępowania w zakresie cofniętego roszczenia /k-274/ .

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Krakowie uwzględnił powództwo w zmodyfikowanej ostatecznie wersji i obciążył stronę pozwaną kosztami procesu na rzecz powodów i nakazał pobrać od strony pozwanej koszty sądowe odpowiadające nieuiszczonej opłacie od pierwotnie określonej wartości przedmiotu sporu.

Sąd Okręgowy wskazał na następujące okoliczności faktyczne;

-strony zawarł umowę kompleksowego ubezpieczenia (...) z okresem odpowiedzialności od 28 marca 2014 r. do 27 marca 2015 r. Przedmiotem ubezpieczenia było m.in. ubezpieczenie mienia od ognia i innych żywiołów. Integralną część umowy stanowiły Ogólne warunki ubezpieczenia (...) ustalone uchwałą nr (...)z dnia 22 grudnia 2011, których otrzymanie powodowie potwierdzili podpisami.

/polisa seria (...) nr (...)/

-powód zgłosił pozwanemu szkodę pożarową w ubezpieczonym mieniu w dniu 29 kwietnia 2014 roku ;

-w dniu 28 maja 2014 roku pozwany podjął decyzję o wypłacie zaliczki w kwocie 100 tysięcy złotych ;

-pismem z dnia 28 maja 2014 roku pozwany wezwał powodów do przedłożenia dokumentów niezbędnych do zakończenia likwidacji m.in. szczegółowego kosztorysu odbudowy hali, istotnych informacji z toczącego się postępowania prokuratorskiego);

-zgodnie z § 44 ust. 1 pkt 4 OWU powodowie zobowiązani byli przedłożyć rachunek szkody - kosztorys.

- pismem z dnia 24.11.2014 r. powodowie sprecyzowali swoje zasadnicze roszczenia, które składało się z:

- kosztów uprzątnięcia pozostałości po pożarze w wysokości 120.000 zł,

- kosztów odbudowy hali produkcyjno-magazynowej w wysokości 1.481.156 zł, -- kosztów odtworzenia (zakupu) zniszczonego sprzętu w wysokości: 70.000 zł,

-kosztów sporządzenia ekspertyzy obiektu budowlanego po pożarze w wysokości 3.000 zł

(wszystkie w/w należności w kwotach netto zgodnie z OWU).

- w dniu 02.12.2014 wpłynęło pismo z roszczeniem powodów zawierające ekspertyzę, kosztorys, dowody posiadania (ewidencję).- wskazane wyżej .

-w dniu 12.12.2014 pozwany ponownie zwrócił się do powodów o uzupełnienie dokumentów;

- w dniu 15.12.2014 dokumenty zostały uzupełnione,

- pismem z dnia 21.01.2015 r. powodowie ponowili wezwanie do wypłaty odszkodowania, uzupełniając wymagane przez ubezpieczyciela dokumenty (m.in. kosztorys powykonawczy rozbiórki hali po pożarze). Jednocześnie zakreślili 14-dniowy termin do wypłaty odszkodowania, który upłynął 6 lutego 2015 r.;

-- pismem z dnia 23.01.2015 r. poinformowano pełnomocnika powodów, iż decyzja co do wypłaty odszkodowania zostanie podjęta niezwłocznie po uzyskaniu istotnych informacji z toczącego się postępowania prokuratorskiego w przedmiotowej sprawie. /oczekiwanie na opinie biegłego

- kolejne pismo w sprawie wypłaty odszkodowania zostało skierowane do strony pozwanej w dniu 12.05.2015 r. okazało się bezskuteczne. Stanowisko ubezpieczyciela odmawiającego wypłaty odszkodowania opierało się na braku możliwości „wyjaśnienia okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności (...) SA”, a to z powodu trwającego postępowania przygotowawczego w sprawie przyczyn pożaru.

--decyzją z dnia 5 stycznia 2016 r., a więc po wniesieniu pozwu/6 listopad 2015 r/, pozwany przyznał odszkodowanie w wysokości 1.420.256,87 zł i wypłacił - po potrąceniach zaległych składek - kwotę 1.325.256,87 zł. ;

-decyzją z dnia 8 lutego 2016 r. pozwany przyznał odszkodowanie w łącznej wysokości 1.534.256,87 zł i wypłacił uzupełniającą kwotę 114.000 zł.

W dniu 28 kwietnia 2014 roku w obiekcie, w którym później powstał pożar pracowało dwóch pracowników powodów. Mieli pracować do 2 w nocy wykonując pilne zamówienie. Prace skończyli o godzinie 23.30. Po wyjściu z obiektu uzbili alarm.

W dniu 29 kwietnia 2014 roku o godzinie 2,29 uruchomiła się czujka alarmowa w obiekcie objętym ubezpieczeniem z powiadomieniem grupy interwencyjnej S.. Pracownik ochrony powiadomił powoda P. P., który odmówił skierowania na miejsce grupy sądząc, że dalej na obiekcie są pracownicy. Później jednak powód P. P. zaniepokojony częstotliwością otrzymywanych sms o wzbudzeniu kolejnych czujek alarmowych wyszedł przed dom położony w niedalekiej odległości od obiektu i zauważył ogień wewnątrz hali. Dobięł na miejsce i stwierdził, że pali się zakład stolarski, kryty blachą w skład, którego wchodzi część produkcyjno-magazynowa, lakiernia, część biurowa, socjalna. Pożarem objęty był praktycznie cały budynek z wyjątkiem kotłowni i jednego z magazynów.

Po zakończeniu akcji gaśniczej miejsce zdarzenia poddano oględzinom -zabezpieczając między innymi obudowę centrali alarmowej (...)wyraźnie poddanej działaniu czynników termicznych - okopconej, osmolonej oraz odkształconej, rejestrator video (...)w obudowie z tworzywa sztucznego w kolorze czarnym częściowo przypalonej (stopionej) wraz z okablowaniem(częściowo stopionym)

Powołano biegłych z zakresu informatyki-komputeryzacji oraz biegłego z zakresu między innymi badań pożarowych. Przesłuchano świadków, pozyskano dokumentację techniczną obiektów, składowanych materiałów.

Ustalono, że największe uszkodzenia i zniszczenia termiczne, mechaniczne konstrukcji, wyposażenia i przedmiotów wystąpiły w budynku hali produkcyjnej („nowej”) z zabudową górnej kondygnacji w jego części północnej oraz miejscowo w przylegającej „starej” hali produkcyjnej usytuowanych na ogrodzonym terenie przedsiębiorstwa.

W postępowaniu karnym nie stwierdzono śladów pozwalających przypuszczać, że bezpośrednią przyczyną zapoczątkowania płomieniowania spalania - powstania pożaru mogły być - samozapłon chemiczny bliżej nieokreślonych substancji, celowe działanie osób - podpalenie, nieostrożne postępowanie osób z otwartym ogniem lub palenie tytoniu. W wyniku pożaru zniszczeniu uległa hala produkcyjno –magazynowa z częścią socjalno –biurową, wyroby gotowe w postaci 50- drzwi, sprzęt, wykorzystywany do produkcji (...) dniu 19 maja 2014 roku powodowie chcąc wywiązać się z kontraktów zawarli umowę dzierżawy nieruchomości wraz z maszynami i urządzeniami ustalając czynsz w kwocie 8 tysięcy złotych netto miesięcznie plus podatek VAT za okres jednego roku. W dniu 1 lipca 2015 roku

zawarł kolejną umowę dzierżawy z tym samym podmiotem ustalając czynsz w wysokości 12 tysięcy złotych miesięcznie plus podatek VAT z wyjątkiem lipca 2015 roku, za który określono czynsz na kwotę 8 tysięcy złotych plus podatek VAT.

W ocenie Sądu Okręgowego - strona pozwana prowadząc postępowanie likwidacyjne dotyczące szkody (...) z dn. 29.04.2014 r. dopuściła się zwłoki w spełnieniu świadczenia. Na taką zwłokę wskazuje nie tylko to, że zaczęto je wypłacać po roku i 9 miesiącach od dnia zgłoszenia szkody ale także treść korespondencji pozwanego, który wprost przyznał, że nie prowadzi „własnego postępowania likwidacyjnego”, ale tylko oczekuje na to co ustali policja

Skutkiem niespełnienia świadczenia pieniężnego w terminie jest obowiązek zapłaty odsetek. Skutki opóźnienia przy świadczeniu pieniężnym (w zobowiązaniu pieniężnym sensu stricto lub w zobowiązaniu niepieniężnym ze świadczeniem pieniężnym) są dla dłużnika surowsze niż to przewiduje ogólna reguła art. 471 kc. W ocenie Sądu Okręgowego – w każdym wypadku opóźnienia (zwykłego lub kwalifikowanego, wierzyciel może domagać się świadczenia ubocznego w postaci odsetek za opóźnienie (zob. art. 359kc) i to niezależnie od tego, czy i w jakiej wysokości poniósł szkodę.

Ponadto, jeżeli opóźnienie wypłaty odszkodowania nosi znamiona zwłoki (jak jest w niniejszym przypadku), poszkodowanemu przysługuje nie tylko roszczenie o odsetki, lecz także roszczenie o naprawienie wynikłej ze zwłoki szkody. Naprawieniu podlegać winna pełna szkoda obejmująca nie tylko rzeczywistą stratę (wartość odtworzeniową zniszczonego mienia), ale także utracone korzyści. Odszkodowanie obejmować powinno także wszelkie koszty związane z zaistniałym zdarzeniem powodującym szkodę oraz zwłoką w wypłacie odszkodowania, w tym m.in. ewentualne koszty wynajmu pomieszczeń, urządzeń itp.

Procedura przedstawiania dokumentów pozwanemu została zakończona przez powodów w dniu 15.12.2014 roku, kiedy został przez nich przedłożony kosztorys inwestorski. Potwierdził to pozwany „dokumenty, które miał dostarczyć strona powodowa ubezpieczycielowi zostały przekazane dopiero 15 grudnia 2014 roku ..od tego momentu liczone jest 14 dni na ewentualną wypłatę, która najwcześniej mogłaby nastąpić 29 grudnia 2014 roku „k-222/. Powodowie ostatecznie naliczyli odsetki od dnia 30 grudnia 2014 roku czyli w dacie zgodnej z twierdzeniem pozwanego „, Dlatego naliczenie odsetek od tej daty sąd uznał za zasadne reasumując sąd uznał za zasadne roszczenie w wysokości ostatecznie zmodyfikowanej / pismo z dnia 9 maja 2016 roku k-263-263/

Tym samym zasądził na rzecz powodów łącznie :

- kwotę 187.354,95 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 lutego 2016 r, do dnia zapłaty -tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną z powodu zwłoki w wypłacie świadczenia przez pozwanego,

-kwotę 124.993,08 zł tytułem odsetek ustawowych za okres od 30 grudnia 2014 roku do 8 lutego 2016 roku od kwoty wypłaconego odszkodowania w kwocie 1.425.256,87 zł

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł w myśl zasady zawartej w art. 98 § 1 i § 3 kpc, uznając, że zapłata przez pozwanego w toku postępowania objętych powództwem należności skutkuje uznaniem go za przegrywającego proces, ze skutkami, o jakich mowa w art. 98 § 1 i 3 k.p.c., również w części dotyczącej zaspokojonego w ten sposób roszczenia, jeżeli tylko było ono wymagalne w dacie wniesienia pozwu.

Apelację w zakresie dotyczącym zapłaty odszkodowania w zakresie zapłaty odszkodowania w kwocie 187 354,95 zł wraz z odsetkami od 9 lutego 2016r. oraz w części dotyczącej zapłaty kosztów procesu i kosztów sądowych złożyła strona pozwana domagając się zmiany zaskarżonego orzeczenia i oddalenia powództwa za jednoczesnym przyznaniem kosztów procesu.

Wśród zarzutów podniesionych przez stronę pozwaną znalazły się zarówno zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, jak i prawa materialnego w zakresie dotyczącym faktu wyrządzenia szkody jej zakresu oraz wymagalności.

Powodowie wniesli o oddalenie apelacji za przyznaniem im kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje;

apelacja w zasadniczej części zasługuje na uwzględnienie, a to w zakresie, jaki dotyka faktu wyrządzenia powodowi szkody wynikającej ze zwłoki strony pozwanej w wykonaniu umowy ubezpieczenia oraz częściowo w zakresie rozliczenia kosztów procesu, jak i kosztów sądowych.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia wymaga zagadnienie przedmiotu postępowania. Nie poszerzając ponad potrzebę rozważań w tej kwestii wskazać należy, że wobec mających miejsce w sprawie przekształceń przedmiotowych o charakterze ilościowo (w części dotyczącej odsetek, które w miejsce otwartego terminem świadczenia ubocznego przekształcone zostały w świadczenie skapitalizowane) jakościowym (w części dotyczącej żądania odszkodowania za zwłokę) pierwotny kształt roszczenia procesowego uległ znaczącej zmianie w stosunku do pierwotnego (związanego z żądaniem wykonania umowy ubezpieczenia przez zapłatę świadczenia pieniężnego wynikającego z umowy ubezpieczenia wraz z odsetkami). W orzecznictwie i literaturze prezentowane jest zapatrywanie, zgodnie z którym, jeżeli zmiana powództwa polega na zgłoszeniu nowego roszczenia w miejsce dotychczasowego, to zmiana taka oznacza w istocie rzeczy wytoczenia nowego powództwa

zamiast powództwa pierwotnego, co powoduje cofnięcie tego ostatniego. Innymi słowy, zmiana powództwa polegająca na zastąpieniu roszczenia dotychczasowego roszczeniem nowym powoduje powstanie w odniesieniu do roszczenia dotychczasowego sytuacji takiej, jaka powstaje w wyniku cofnięcia powództwa. Pogląd taki wielokrotnie reprezentował Sąd Najwyższy w swym orzecznictwie (por. orz. z dnia 15 października 1953 r. IC 3178/52, OSNC 1954, z. III, poz. 69, z dnia 28 lutego 1958 r. CR 464/57, OSPiKA 1960, nr 11, poz. 290; uchwała z dnia 13 kwietnia 1988 r. III CZP 24/88, OSNC 1989 r., nr 9, poz. 138, wyrok z dnia 31 marca 1998 r., II CKN 630/97, OSNC 1998, nr 11, poz. 181; postanowienie z dnia 15 kwietnia 2003 r. V CKN 104/01, niepubl.; uchwała z dnia 8 marca 2007 r. III CZP 165/06, M. Praw. 2007 r., nr 21, s. 1195). Konsekwencją powyższego zapatrywania jest wniosek, że w sytuacji, gdy zmiana powództwa polega na zastąpieniu dotychczasowego roszczenia (żądania) roszczeniem (żądaniem) nowym i tym samym stanowi w odniesieniu do roszczenia (żądania) dotychczasowego cofnięcie pierwotnego powództwa, wówczas zmiana powództwa podlega nie tylko reżimowi art. 193 k.p.c., lecz również regulacji art. 203 k.p.c. W efekcie przyjmuje się, że w omawianej sytuacji zmiana powództwa podlega kontroli z punktu widzenia przesłanek wynikających z art. 203 k.p.c., a więc jeżeli dokonywana jest po rozpoczęciu rozprawy, wówczas wymagana jest dla jej skuteczności zgoda pozwanego, o ile powód nie zrzeka się dotychczasowego roszczenia (art. 203 § 1 k.p.c.), a ponadto sąd, tak jak w wypadku „zwykłego” cofnięcia powództwa, może uznać zmianę powództwa za niedopuszczalną, gdy zachodzi sprzeczność z prawem, obejście prawa albo sprzeczność z zasadami współzycia społecznego (art. 203 § 4 k.p.c.). Dalszym następstwem omawianego zapatrywania jest założenie, że sąd uznając zmianę powództwa polegającą na zgłoszeniu nowego roszczenia zamiast roszczenia dotychczasowego za dopuszczalną z punktu widzenia kryteriów wskazanych w art. 203 § 4 k.p.c. powinien zgodnie z art. 355 § 1 k.p.c. wydać postanowienie o umorzeniu postępowania w zakresie dotyczącym dotychczasowego roszczenia (tj. co do pierwotnego, cofniętego powództwa – co znalazło wyraz w treści orzeczeni Sądu I instancji). W sprawie niniejszej pozwany wyraził zgodę na tego rodzaju zmiany, domagając się dodatkowo przyznania kosztów w związku z cofniętym roszczeniem.

W tym kontekście należy rozważyć, czy stroną przegrywającą pierwotnie określone żądanie jest strona pozwana, czy też jak to oczekuje pozwany w apelacji powodowie. W tym zakresie w ocenie Sądu Apelacyjnego trafne są rozważania Sądu I instancji, że co do zasady usprawiedliwione jest rozliczenie kosztów wywołanych pierwotnie zgłoszonym roszczeniem, a stanowisko Sądu I instancji poparte zostało szerokim orzecznictwem sądowym, które Sąd Apelacyjny w obecnym składzie podziela. Nie budzi wątpliwości bowiem, że od daty wszczęcia postępowania w sprawie o zapłatę do daty wypłaty odszkodowania upłynęły ponad dwa miesiące (listopad 2015- luty 2016), co usprawiedliwia tezę, że koszty poniesione w tym zakresie przez powodów były niezbędne dla dochodzenia praw w rozumieniu art. 98§ 1 k.p.c. Także ich wyliczenie w wysokości 17 217 zł jako kwoty bazowej dla rozliczenia kosztów w orzeczeniu kończącym sprawę nie budzi zastrzeżeń, stąd, o ile nie doszłoby do przekształcenia przedmiotowego roszczenia w sprawie ewentualnie, gdyby powództwo zmodyfikowane zostało uwzględnione w całości, to i ten sposób rozliczenia kosztów procesu byłby

usprawiedliwiony. O tym, że tak nie jest w finalnym rozliczeniu kosztów decyduje ostateczny wynik postępowania apelacyjnego związany z tą częścią roszczeń powoda, która objęta została apelacją strony pozwanej (odszkodowanie za zwłokę w wypłacie odszkodowania).

Przechodząc do kwestii materialnoprawnych - Sąd Apelacyjny, w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji, co do istnienia in abstracto możliwości konstruowania roszczenia odszkodowawczego z tytułu zwłoki ubezpieczyciela w wykonaniu umowy ubezpieczenia. Dla wzmocnienia tego poglądu odwołuje się dodatkowo Sąd Apelacyjny do stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 lipca 2004 r., sygn. akt II CK 412/03, iż pojęcie "odpowiedzialności ubezpieczeniowej" w praktyce i teorii prawa używane jest wtedy, gdy chodzi o określenie zakresu ochrony ubezpieczeniowej. Odpowiedzialność ubezpieczeniowa niewątpliwie stanowi odrębną kategorię cywilnej odpowiedzialności odszkodowawczej, nie oznacza to jednak, że wszelkie roszczenia odszkodowawcze ubezpieczającego wobec ubezpieczyciela są zaspokajane przez świadczenie odszkodowawcze, określone w umowie. Pozostając przy pojęciach używanych przez ustawodawcę w przepisach dotyczących umowy ubezpieczenia, takich jak "odpowiedzialność ubezpieczeniowa" czy też "zapłata odszkodowania", pamiętać należy, że wypłata odszkodowania uzgodnionego w umowie ubezpieczenia jest niczym innym niż spełnieniem świadczenia, które kwalifikować należy jako pierwotny przedmiot zobowiązania istniejącego między stronami. Niespełnienie tego świadczenia (odmowa wypłaty zagwarantowanego w umowie odszkodowania) lub nienależyte jego spełnienie (np. zwłoka w wypłacie odszkodowania) uprawnia poszkodowanego do wtórnego świadczenia odszkodowawczego - wtórnego w tym sensie, że

zastępuje lub uzupełnia pierwotny przedmiot zobowiązania. Odpowiedzialność gwarancyjną ubezpieczyciela oddzielić zatem należy od jego odpowiedzialności opartej na podstawie art. 471 i nast. k.c. Mimo, że obie są odpowiedzialnością kontraktową, pierwsza z nich ma charakter gwarancyjny i dlatego oparta jest na związku normatywnym, natomiast druga ma charakter sprawczy i oparta jest na konstrukcji normalnego związku przyczynowego (art. 361 k.c.).

W pierwszej z nich ubezpieczyciel gwarantuje naprawienie szkody, która wyrządzona zostaje przez zdarzenie od niego niezależne (jest bezsporne, że ryzykiem ubezpieczeniowym powodowie nie objęli strat związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w miejscu zastępczym w stosunku do zniszczonego), w drugiej zaś występuje jako sprawca szkody. Nieterminowe spełnienie świadczenia przez pozwanego ubezpieczyciela należało więc ocenić jako nienależyte wykonanie zobowiązania. Za szkodę w postaci poniesionych przez powoda kosztów wynajmu pomieszczeń dla prowadzenia działalności gospodarczej w wyniku- "zaniechania prowadzenia postępowania likwidacyjnego", mającego w świetle bezspornych ustaleń wszelkie cechy zwłoki w spełnieniu świadczenia, strona pozwana - jak wykazano – mogła ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 471 k.c. a roszczenie odszkodowawcze ma charakter jedynie uzupełniający.

Odpowiedzialność kontraktowa dłużnika powstaje, jeżeli spełnione zostaną następujące przesłanki: 1) szkoda wierzyciela w postaci uszczerbku majątkowego; 2) szkoda musi być spowodowana niewykonaniem lub nienależycie wykonanym zobowiązaniem przez dłużnika; 3) związek przyczynowy między faktem nienależytego wykonania lub niewykonania zobowiązania a poniesioną szkodą.

Z kolei ciężar dowodu istnienia przesłanek w postaci faktu aktualizującego odpowiedzialność z art. 471 k.c., istnienia związku przyczynowego oraz powstania szkody, w świetle art. 6 k.c. spoczywa na wierzycielu jako osobie, która z tychże faktów wywodzi skutki prawne (wyrok SA w Lublinie z dnia 19 lutego 2013 r., I ACa 717/12, LEX nr 1314796).

W konsekwencji powyższych rozważań, uznał Sąd Apelacyjny, iż w sytuacji w której roszczenie odszkodowawcze powodów oparte było na tezie, że w wypadku spełnienia świadczenia przez stronę pozwaną w terminie tj. do końca maja 2014r., to powodowie wybudowali w okresie 5 miesięcy halę produkcyjną w miejsce zniszczonej pożarem – to obowiązkiem procesowym powodów było wykazanie tej okoliczności, podobnie jak i wykazanie wysokości kosztów związanych z najmem pomieszczeń , w których prowadzona była przez nich działalność w miejsce nieodbudowanej hali.

W tym zakresie należy już zauważyć niespójność stanowiska procesowego powodów, którzy z jednej strony wskazują, że opóźnienie w świadczeniu umownym strony pozwanej nie przypadało na dzień od którego liczone jest odszkodowanie, lecz na dzień 30 grudnia 2014r. od kiedy naliczane były odsetki ustawowe za opóźnienie. W tej sytuacji, to jest gdy zwłoka w świadczeniu polega na kwalifikowanym opóźnieniu w jego spełnieniu nie może budzić wątpliwości, że okres za który naliczane mogłoby być odszkodowanie na podstawie art. 471 k.c. obejmować mógł w usprawiedliwiony sposób okres od końca kwietnia 2015r (5 miesięcy po dacie wymagalności umownego świadczenia) do 8 lutego 2016r. (to jest za okres 9 miesięcy a nie jak wskazują w swym wyliczeniu powodowie 20 miesięcy). Nadto odszkodowanie to nie może obejmować wartości brutto świadczenia czynszowego, skoro powodowie, jako przedsiębiorcy w oparciu o przepisy ustawy o podatku od towarów i usług mieli zachowaną możliwość rozliczenia podatku VAT. W tym ostatnim zakresie trafnie wskazuje apelacja strony pozwanej, że powodowie nie wykazali w sprawie (art. 6 k.c.), by powyższego świadczenia podatkowego nie rozliczyli w ramach własnej działalności. Także zasadnie apelacja zarzuca brak podstaw dla ustalenia daty opóźnienia w świadczeniu prawidłowo ustalonego odszkodowania, skoro dopiero w dniu 6 kwietnia 2016r. (w dacie rozprawy przed Sądem I instancji) powzięli wiadomość o roszczeniu odszkodowawczym powodów.

Jednakże nie te okoliczności legły u podstaw rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego. W szczególności nie jest kwestyjne w sprawie, że ostatecznie strona pozwana zlikwidowała szkodę wynikająca z łączącej strony umowy w dniu 6 lutego 2016r. wypłacając powodom odszkodowanie należne im z tytułu łączącej strony umowy ubezpieczenia. Zaskarżone orzeczenie Sądu I instancji wydane zostało w dniu 26 września 2016 r, a więc po upływie 7 miesięcy od daty otrzymania świadczenia wynikającego z umowy.

A jak wynika z oświadczenia powodów złożonego na rozprawie apelacyjnej w dniu 10 maja 2017r.(tj. w 14 miesięcy od daty wypłaty im odszkodowania) proces odbudowy spalonej hali nie został jeszcze zakończony. W konsekwencji określony przez samych powodów termin odbudowy hali w dacie wyrokowania w sprawie nie został zachowany, a fakt posiadania odszkodowania nie zapewnił możliwości rozpoczęcia działalności gospodarczej w odbudowanej hali w okresie od lipca 2016r. (to jest najpóźniej w 5 miesięcy od daty otrzymania całości odszkodowania). Stwierdzenie to uzasadnia w ocenie Sądu Apelacyjnego, że powodowie nie wykazali faktu, by powstałe w wyniku wynajęcia hali wydatki stanowiły stratę powodów (szkodę), która pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze zwłoką strony pozwanej wykonaniu umowy w rozumieniu art. 361 k.c.

W doktrynie i orzecznictwie znajduje aprobatę stanowisko, że dla stwierdzenia w określonym stanie faktycznym adekwatnego związku przyczynowego należy: 1) ustalić, czy zdarzenie stanowi warunek konieczny wystąpienia szkody (test *conditio sine qua non*); 2) ustalić, czy szkoda jest normalnym następstwem tego zdarzenia Test warunku koniecznego, charakterystyczny dla teorii równowartości warunków (ekwiwalencji), pozwala stwierdzić, czy między zdarzeniem a szkodą zachodzi obiektywna zależność. W tym celu należy zbadać, czy niewystąpienie zdarzenia powodowałoby, że szkoda także nie wystąpiłaby. Analizie poddawana jest dana, indywidualna sytuacja, a w szczególności konkretny skutek (szkoda), a nie skutek danego rodzaju. O ile zatem można uznać, że wydatek związany z wynajęciem nowej hali (w okresie po 30 grudnia 2014r.) stanowił stratę wywołaną zachowaniem pozwanej (7x 12 000 zł + 8000 zł – za okres od maja 2015 do końca stycznia 2016), o tyle nie jest usprawiedliwiona teza, że jest ona normalnym następstwem zwłoki strony pozwanej, skoro w dacie wyrokowania w sprawie (w 14 miesięcy po wypłacie odszkodowania) w dalszym ciągu powodowie nie odbudowali zniszczonej pożarem hali. Przy takiej wartościowej różnicy między okresem deklarowanym na odbudowę a rzeczywistym czasem procesu inwestycyjnego (który nie został dotąd zakończony) poziom prawdopodobieństwa skutku w postaci wydatków na wynajem hali w okresie od końca kwietnia 2015r do 8 lutego 2016r. jako wywołanego zwłoką strony pozwanej w wypłacie odszkodowania jest zatem na tyle niski, że wyklucza możliwość uznania, że jest normalny w rozumieniu wskazanego przepisu (dla przyjęcia takiego związku koniecznym jest stwierdzenie wysokiego poziomu prawdopodobieństwa skutku). W tej sytuacji nawet przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność możliwości wybudowania hali w okresie 5 miesięcy nie wyjaśniałby istotnych okoliczności, które dodatkowo łączyłyby się z koniecznością wyjaśnienia wszystkich przyczyn związanych z mającym miejscem okresem wydłużenia odbudowy zniszczonej hali.

A w tym ostatnim zakresie powodowie nie dostarczają żadnych twierdzeń i dowodów, które – jak to wskazano wyżej – z mocy art. 471 k.c. – łączą się z ich procesową powinnością w rozumieniu art. 6 k.c., przy stanowisku pozwanego, który zaprzeczał faktowi wyrządzenia powodowi szkody. W ocenie Sądu Apelacyjnego rozstrzygając sprawę uwzględnienia wymaga stan istniejący w dacie wyrokowania (art. 316 k.p.c.), gdy ten odbiega od deklarowanego przez powoda jako podstawa naliczenia odszkodowania, to i nie ma podstaw dla innej od negatywnej oceny jego roszczenia odszkodowawczego budowanego na tej samej podstawie jego zachowania ex ante. W sytuacji bowiem, w której celem odszkodowania jest wyrównanie strat powstałych w wyniku zaniechania wykonania zobowiązania, a nie przyznanie wynagrodzenia (w rozumieniu korzyści) z tego tytułu, to i zaskarżone orzeczenie nie może się ostać ze skutkiem w postaci zmiany zaskarżonego orzeczenia i oddalenia w tej części powództwa. W ocenie Sądu Apelacyjnego uwzględnienie powództwa w zaskarżonym zakresie w istocie sprowadzałoby się do zrównania przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej strony pozwanej w ramach umowy ubezpieczenia (co nie było objęte gwarancją ubezpieczeniową) z odpowiedzialnością odszkodowawczą ex contractu (co nie jest usprawiedliwione w świetle poczynionych powyżej rozważań w kwestii modelowych różnic odpowiedzialności ubezpieczyciela na przedstawionych podstawach) . Na rozróżnienie tej odpowiedzialności zwrócono uwagę w części wstępnej niniejszego uzasadnienia.

Konsekwencją powyższego rozstrzygnięcia jest także zmiana orzeczenia w zakresie kosztów procesu (art. 100 k.p.c.). Ostatecznie bowiem stanowiące przedmiot oceny Sądu I instancji skumulowane roszczenie powodów (skapitalizowane odsetki plus odszkodowanie z 471 k.c. w miejsce pierwotnego żądania zapłaty odszkodowania umownego) podlegało oddaleniu w zakresie dotyczącym żądania zapłaty odszkodowania. Opłata od pozwu w części zasądzzonego żądania odpowiada kwocie 7249 zł, uwzględniając natomiast okoliczności naprowadzone na wstępie niniejszego uzasadnienia, a nadto wartość zasądzzonego roszczenia (124 993,08 zł) względem dochodzonego po pierwszej zmianie powództwa (452 431,03= 222 768,85+230 662,18) uznał Sąd Apelacyjny, że istnieją podstawy do zmniejszenia wysokości wynagrodzenia należnego z tytułu zastępstwa procesowego o kwotę 3 217 zł przyjmując, że ściśle rozliczenie matematyczne powstałej w sprawie sytuacji nie jest możliwe a nadto, że zasada słuszności leżąca u podstaw rozstrzygnięcia o kosztach procesu uzasadnia obciążenie pozwanej kosztami procesu. Konsekwencją powyższego jest także uznanie braku podstaw dla obciążania pozwanej kosztami sadowymi na rzecz Skarbu Państwa (skoro wypłata należności z tytułu pierwotnie zgłoszonego roszczenia procesowego dokonana została przed doręczeniem pozwanej odpisu pozwu).

Mając na uwadze powyższe orzekł Sąd Apelacyjny jak w punktach I i II wyroku na podstawie wskazanych przepisów a nadto na podstawie art. 386 § 1 i 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.100 k.p.c. uwzględniając wysokość opłaty od apelacji (usprawiedliwionej co do zasady i bezzasadnej w części dotyczącej w niewielkim zakresie dotyczącym kosztów – tj. w kwocie 9368zł) – k.339 i przy uwzględnieniu normatywnie określonej wysokości wynagrodzenia dla zawodowego pełnomocnika procesowego strony pozwanej (5400 zł), to jest w łącznej kwocie 14 768 zł

SSA Grzegorz Krężolek SSA Wojciech Kościółek SSA Paweł Czepiel